

Grønn feminisme

Senterkvinnenes politiske plattform

Senterkvinnenes politiske plattform er et selvstendig dokument, og skal styrke og være utfyllende for den delen av Senterpartiets prinsipp- og handlingsprogram som spesielt dreier seg om kvinners liv.

Grønn feminisme

Grønn feminisme tar utgangspunkt i at alle skal være likeverdige og likestilte, og være aktive miljøbevisste mennesker som tar del i og tar ansvar for utviklingen av sitt eget lokalsamfunn. Grønne feminister tenker langsiktig og setter likeverd, fellesskap, økologi og bærekraft høyt.

Senterkvinnene ønsker at Norge skal spille en aktiv rolle for å sikre kvinner rettigheter og velferd i en stadig mer globalisert verden. Samfunnet skal legge til rette for at den enkelte får utnyttet sitt potensiale og fremme ordninger som bidrar til å rekruttere kvinner inn i politikk og næringsliv.

Senterkvinnene har likestilling og likeverd i utvidet forstand som et mål for å sikre at alle har et verdig liv, uavhengig av kjønn, kjønnsidentitet, religion, seksuell legning, kulturell og språklig bakgrunn. Alle skal ha mulighet til å delta i arbeids- og næringsliv, og ha innflytelse på samfunns- og demokratiutviklingen.

1. Familiepolitikk

Senterkvinnene vil styrke familiepolitikken, og gi foreldre tid og rom til å være foreldre. En god familiepolitikk skaper god livskvalitet og et godt grunnlag for å være foreldre, og er viktig for å sikre trygge oppvekstvilkår for barn.

Familiepolitikk og likestillingspolitikk påvirker hverandre. Det skal være mulig å velge omsorg for barn eller pårørende, uten å miste viktige rettigheter som er knyttet til arbeidslivet.

Senterkvinnene ønsker å se nærmere på ordningen med foreldrepermisjon og vurdere andre virkemidler for å utjevne forskjellen i rettigheter ved svangerskap og fødsel mellom yrkesaktive og ikke yrkesaktive.

Omsorg for og oppdragelse av barn er i utgangspunktet foreldrenes ansvar. Det er viktig at samfunnet bidrar til å sikre de barna som trenger det, en mer stabil og forutsigbar omsorgssituasjon, og at barnets utvikling blir ivaretatt. Det er også et viktig ansvar for barnevernet å følge opp omsorgsfamilien/fosterhjemmet og sikre at de settes i stand til å gjøre det arbeidet som forventes.

Senterkvinnene vil:

- jobbe for at foreldrepermisjonen tredeles, en tredjedel til mor, en tredjedel til far og siste tredjedel fordeles valgfritt mellom foreldrene
- at 14 ukers fedrekvote gjeninnføres
- jobbe for at permisjonsregelverket kan ta hensyn til selvstendig næringsdrivende eller andre som rent praktisk ikke kan ta permisjon sammenhengende over lengre tid
- at engangstønaden økes

- bygge opp foreldrerollen ved bla. kurs for foreldre
- innføre en ordning med barselshjelp, som et gratis lavterskeltilbud til familier som får barn
- styrke familievernkontorene og helsestasjonenes rådgivende funksjon for familien
- styrke og utvide ordningen med hjemmeassistent for praktisk hjelp i hjemmet for familier med stor omsorgsbyrde eller som er i en midlertidig vanskelig situasjon
- barnetrygden beholdes som en universell ordning uten behovsprøving eller beskatning
- holde barnetrygden utenfor ved beregning av sosialhjelp

- kontantstøtten gis der en forelder er hjemme med barn inntil to år
 - innrette bostøtteordningen slik at den når flere barnefamilier, ved blant annet å se på inntektsgrensene
 - styrke retten til pleiepenger og omsorgslønn, og øke satsene
 - ha lengre stønadstid for overgangsstønad for enslige forsørgere
 - styrke ordningen med startlån
 - gjennomføre en sosial boligpolitikk som gir alle mulighet til å eie egen bolig, eller leie bolig til en overkommelig pris ved å utvide rammene i Husbanken og etableringslånereglene
 - øke trygdesatser slik at ingen blir sosialklienter når de mottar uføretrygd, rehabilitering eller attføring
- ha løpende barnehageopptak gjennom året
 - gi alle rett til barnehageplass fra fylte 1 år
 - ha fleksible åpningstider i barnehagene, godt tilpasset ulike familie- og arbeidssituasjoner
- familiens valgfrihet opprettholdes ved å gå imot innføring av heldagsskole
 - ha ordninger som sikrer alle barn og unge lik mulighet til en aktiv fritid, uavhengig av foreldrenes økonomi
- styrke satsning på kurs og veiledning for foreldre ved samlivsbrudd
 - at avtalene som inngås ved samlivsbrudd først og fremst tar hensyn til barnets beste
 - øke minimumstallet på antall obligatoriske timer med meglings etter et samlivsbrudd
 - styrke og forbedre familievernets samarbeid med domstolene i forbindelse med høykonfliktsaker
 - redusere bruken av 50/50 omsorgsfordeling, spesielt for de mindre barna
- Barne-, ungdoms og familiedirektoratet nedlegges og ansvaret for det statlige barnevernet overføres til fylkeskommunene.
 - Kommunenes ansvar i barnevernet forsterkes og tydeliggjøres.
 - Rekruttering og oppfølging av fosterhjem underlegges kommunalt ansvar.
 - Fylkeskommunen gis ansvar for å sikre tilstrekkelig kapasitet og drift av barnevernsinstitusjoner.
 - styrke barnevernsbarnas rettigheter med bedre tilgjengelige klagemuligheter, større adgang til fri rettshjelp, og styrke barns reelle rett til medvirkning
 - omsorgsfamilier skal ha like betingelser uavhengig av hvilken kommune omsorgsbarna kommer fra og krav på tjenstepensjon og sykepenger
 - omsorgsforeldre skal ha krav på å få kunnskap om barnets historie, fysisk og psykisk helse før flytting til fosterhjemmet
- det innføres skattefradrag for aleneboende f.eks. at bunnfradraget økes
 - bedre de aleneboendes situasjon på boligmarkedet. Avgifter på avløp og vann, renovasjon og strøm fastsettes basert på forbruk

2. Barn og unge

Et godt barnehagetilbud og den norske fellesskolen er et viktig grunnlag for et godt samfunn, der barn og unge lærer, leker og mestrer sammen uavhengig av kulturell, språklig eller økonomisk bakgrunn. SFO skal være et supplement til skolens undervisningstilbud.

Senterkvinnene mener at vi må legge til rette for at barn og unge er fysisk aktive. Gode tilbud om fritidsaktiviteter i tillegg til fysisk aktivitet i skoletiden er viktig.

Senterkvinnene vil at:

- det innføres normer for størrelse på barnegrupper og antall voksne i barnehager
- det på sikt innføres kjernetid for alle 5-åringene for å bidra til bedre overgang til skolehverdagen
- det skal være frivillig å benytte barnehage tilbudet
- barnehagelærere i barnehagen skal ha samme lønn som lærere i skolen ved like lang utdanning
- barnehager skal i hovedsak drives av det offentlige
- det skal være mer forskning og fokus på barnehagehverdagen til de minste barna

- SFO-tilbudet må få et kvalitetsløft, gjennom økt krav til organisering, aktivitetstilbud og pedagogisk innhold.
- stille krav til innholdet og aktiviteter i SFO
- at SFO-ledere skal ha pedagogisk kompetanse
- stille krav til bedre foreldremedvirkning
-
- gå imot innføring av karakterer på barnetrinnet
- gå inn for etablering av et sunt skolemåltid og gjeninnføre ordninger med frukt og grønt i grunnskolen
- ha større lærertetthet i grunnskolen
- ha leksehjelp på mellomtrinnet (5.-7) og i ungdomsskolen, samt koordinere leksehjelptilbudet med mulighet for skoleskyss.
- opprettholde dagens restriktive regelverk for etablering av privatskoler

- at utgifter til skoleskyss også tas med i regnestykket ved endring av skolestruktur
- sikre et kvalitativt godt tilbud i morsmålsundervisning for elever i grunnopplæringen
- øke vektleggingen av mat- og helsefaget med faglærere

- at ingen elever skal måtte bytte skole på grunn av mobbing, ikke hverken mobber eller mobbeoffer
- at det etableres tverrfaglige team i hver kommune som kan bistå skole, elev og foreldre når mobbing avsløres
- ha flere miljøarbeidere i skolen for å bedre skolemiljøet

- styrke skolehelsetjenesten i grunnskolen og gi elevene god tilgang til helsetjenester/helsesøster og skolepsykolog
- håndheve forbud mot kroppsfiksert og seksualisert reklame rettet mot barn og ungdom
- ha holdningsskapende kampanjer når det gjelder vold og kriminalitet i film og spill
- Det må settes fokus på grensesetting, gjensidig respekt og sunne holdninger til egen og andres kropp
- Praktisk valgfag må ikke gå på bekostning av elevrådstimen

- styrke barn og unges medbestemmelsesrett og kunnskap om demokrati gjennom elevrådsarbeid og ungdomsråd
- at skolen intensiverer sitt bidrag i arbeidet for å gjøre arbeidslivet mindre kjønnsdelt

3. Flyktningpolitikk

Flukt fra krig og fattigdom fører for tiden mange familier til Norge. Det er viktig at vi legger til rette slik at de som er nye i landet blir godt inkludert og integrert.

For kvinner kan integrering i det norske samfunnet være vanskeligere enn for menn. Mange kommer fra kulturer der kvinner har andre kjønnsroller. For mange kvinner viser det seg også å være vanskelig å få arbeid til tross for aktiv arbeidssøking. Det er først og fremst gjennom aktivitet utenfor hjemmet at kvinner kan lære om det norske samfunnet.

Senterkvinnene vil at:

- alle skal ha rett til å få mulighet til å søke asyl
- det etableres en minstenorm for hvilke tilbud som gis familier i asylmottak
- det psykososiale helsearbeidet overfor flyktningbarn som trenger hjelp til å bearbeide opplevelser fra hjemlandet eller flukten styrkes
- at asylbarn som har vært i Norge mer enn 5 år gis amnesti (formulering/fakta må sjekkes), deretter må regelverket klargjøres slik at alle heretter gis lik behandling
- gå imot forslaget om en ny regel som gir beskyttelse kun til fylte 18 år og at det etter 18-årsdagen skal foretas en ny vurdering om personen fyller vilkårene for beskyttelse eller opphold i Norge på annet grunnlag. En slik regel vil skape uvisshet og utrygghet og vil være en stor belastning i tiden som mindreårig
- gi asyl til kvinner, homofile og personer med annen kjønnsidentitet som forfølges på bakgrunn av kjønn og/eller legning
- gå imot innføring av underholdskrav og krav om 4 års arbeid eller utdanning i Norge før familiejenforening kan finne sted
- frivillige organisasjoner som arbeider med inkludering av flerkulturelle barn og unge prioriteres ved fordeling av offentlige tilskudd
- Det bør trekkes i utbetalt støtte ved ikke deltagelse i introduksjonsprogrammet.

- innføre gratis kjernetid i barnehage for flerspråklige barn fra de er 4 år, knyttet opp mot tiltak rettet mot språk og arbeidstrening for foreldrene
- tilføre ekstra ressurser til skolene for å fremme integrering av fremmedspråklig
- se introduksjonsloven og opplæringsloven i sammenheng. Innvandrere må i større grad få lære norsk samtidig som de får praksisplass i arbeidslivet
- alle skal oppfordres til å ta utdanning og søke arbeid, det er viktig å finne fram til flere utdannings- og arbeidsrettede virkemidler for å oppnå dette
- få innvandrerkvinner aktivt med i nærmiljø og lokalsamfunn, ved å etablere fadderordninger, naturlige treffsteder og aktiviteter for kvinner
- bruke lønnstilskudd som virkemiddel for å få flyktninger inn på arbeidsmarkedet.

- kommunene velger selv om de vil bosette flyktninger
- kommunene kompenseres fullt ut for de som bosettes

4. Bekjempelse av vold og overgrep

Fysiske og psykiske overgrep er et hinder på veien mot målene om likestilling, utvikling og fred. Vold mot kvinner både krenker, svekker og opphever kvinners mulighet til å bruke sine menneskerettigheter og fundamentale friheter. Barn som er utsatt for eller vitne til vold er spesielt utsatt og må få kvalifisert hjelp. Bekjempelse av trafficking må først og fremst skje ved hjelp av internasjonalt samarbeid, men om jentene/kvinnene har kommet til Norge skal de ha krav på hjelp og støtte for å komme ut av det.

Senterkvinnene vil:

- opprettholde et desentralisert krisesentertilbud i alle fylker og unnta krisesentersekretariatet fra anbudsreglementet
- opprettholde sexkjøpsloven
- sikre bedre og alderstilpasset seksualundervisning der fokus settes på å forstå og respektere andres grenser
- at politiets kompetanse og kapasitet på voldtektssaker og overgrepssaker bedres slik at saksbehandlingstiden reduseres og kvaliteten på etterforskningen bedres
- at kvinner som vitner i alvorlige straffesaker, som menneskehandel og trafficking skal kunne gis permanent opphold i Norge
- gå inn for opprettholdelse av 3-årsregelen, som sikrer at kvinner som går ut av voldelige forhold sikres opphold etter 3 år
- gå imot barne-ekteskap og tvangsgiftning og arbeide for at kvinner får bedre rettsvern ved tvangsgifting
- arbeide for et internasjonalt regelverk til bekjempelse av prostitusjon og trafficking
- at arbeidet for å ta de som står bak menneskehandel intensiveres
- at bistandsarbeid etter en katastrofe må fokusere på at kvinner og barn er særlig utsatt for menneskehandel og trafficking

5. Helse og velferd

Forebyggende helsearbeid er den beste måten å møte utfordringene innen helse- og sosialsektoren. Det er et offentlig ansvar å gi alle et likeverdig tilbud av helsetjenester uavhengig av diagnose, bosted eller personlig økonomi og kjønn.

Senterkvinnene ønsker et sterkt offentlig helsevesen som gir tilbud til alle. Nærhet til helsetilbud på alle nivå er viktig. Senterkvinnene ønsker en desentralisert sykehusstruktur med lokalsykehus som en fullverdig del av spesialisthelsetjenesten. Det må sikres nærhet til behandlingstilbud med akuttfunksjoner og fødetilbud. En god eldreomsorg er særlig avhengig av god samhandling mellom primær- og spesialisthelsetjenesten.

Seksuell og reproduktiv helse og rettigheter (SRHR) handler blant annet om å kunne bestemme om og når man vil ha barn, om å ha informasjon og tilgang på sikker, moderne og billig prevensjon, om rett til abort og om rett og mulighet til å praktisere sin legning uten straffeforfølgelse eller fordømmelse. For Senterkvinnene er det viktig å se oppfølgingen av den gravide, det nyfødte barnet og den nye familien i sammenheng.

Skjæringspunktet mellom det som er teknisk mulig og det som er etisk forsvarlig er utfordrende. Mange dilemmaer oppstår i forbindelse med at familien får barn. Senterkvinnene ønsker ikke et "sorteringsamfunn", samtidig ser vi at familier blir satt overfor svært vanskelige valg hvis de får vite at barnet de venter kan ha alvorlige sykdommer eller funksjonshemming.

Senterkvinnene vil:

- opprettholde dagens akutttilbud i hele landet og at fødetilbud skal være tilgjengelig i rimelig nærhet uansett hvor du bor
- intensivere forskning på kroniske lidelser og sykdommer som rammer kvinner
- støtte Helsedirektoratets forslag om at alle godkjente prevensjonsmidler og -metoder gjøres gratis for kvinner under 25 år
- alle kvinner skal ha rett på god veiledning ved ønske om abort
- gå imot legers rett til å reservere seg mot henvisning til abort eller foreskrive prevensjon
- der alvorlig sykdom eller skade på fostret blir avdekket skal familien få god veiledning i hvilke rettigheter og muligheter de/barnet har om de velger å føde barnet
- gå imot fosterreduksjon ved flerlinge-svangerskap
- øke kunnskapen om fødselsdepresjon, slik at en eventuell diagnose stilles og, nødvendig hjelp tilbys
- at helsesøster skal ha hovedansvar for å følge opp det nyfødte barnet ved helsestasjonen, også i barseltiden
- at hjemmebesøk av helsesøster innen to uker etter fødsel gjennomføres over hele landet. Besøk av jordmor kan tilbys som et supplement
- styrke den kommunale jordmortjenesten og følgetjenesten til sykehus

- Alternativ 1: likestille eggdonasjon med sæddonasjon
- gå imot bruk og forskning på befrukta egg, fostervev og aborterte fostre hos mennesket
- ha en restriktiv politikk når det gjelder bruk av stamceller og genteknologi, men åpne for unntak når det gjelder diagnostikk for alvorlige, livstruende sykdommer
- ikke innføre rutinetilbud om tidlig ultralyd til alle friske gravide, men sikre at dagens retningslinjer for tilgang til tidlig ultralyd blir praktisert likt over hele landet (formulering/fakta må sjekkes)
- at fostervannsdagnostikk, som nå, bare skal tilbys risikogrupper
- ha en restriktiv bruk av DNA-opplysninger i offentlig virksomhet og forbud mot bruk av slike opplysninger i kommersiell virksomhet

- det skal satses på velferdsteknologi for å sikre trygghet og god oppfølging i eldreomsorgen
- ikke gå inn for aktiv dødshjelp
- støtte arbeid som bidrar til å stoppe kjønnslemlestelse

- få flere til å si ja til organdonasjon gjennom informasjon og aksjoner

6. Likestilt arbeidsliv og muligheter til utdanning

Mange mener at likestillingen i Norge har kommet så langt at det ikke er behov for spesielt fokus på utfordringer basert på kjønn. Forskning viser at dette ikke stemmer. Fremdeles har vi et sterkt kjønnsdelt arbeidsliv. Senterkvinnene mener at det må målrettet arbeid til for å endre dette.

I dagens samfunn er evnen til omstilling viktig for alle i yrkeslivet. Spesielt for kvinner kan det være utfordrende å skaffe seg relevant utdanning og arbeid, samtidig som man skal kunne bo over hele landet. Deltidsstudier og fjernundervisning er viktige bidrag for å løse denne utfordringen.

Reell likestilling krever et arbeidsmarked på kvinners vilkår. Lik lønn for arbeid av lik verdi har lenge vært et grunnleggende prinsipp og det må snarest gjennomføres i praksis.

Kvinner som blir utsatt for mobbing og uønsket seksuell trakassering i arbeidslivet på grunn av sitt kjønn, må ha bedre sikkerhetsnett.

Senterkvinnene vil at:

- det opprettes en likelønnsnett
- det innføres bedre sykkelønsordninger og pensjonsordninger for deltidsarbeidende og selvstendig næringsdrivende
- tredelt turnus i helsesektoren likestilles med skiftarbeid i industrien
- lønnstillegg for ubekvem arbeidstid (kveld, natt, helg og helligdager) innen helse og omsorg må økes
- kvinner i arbeidslivet skal ikke miste muligheter og rettigheter på grunn av svangerskap og fødsel
- at det legges til rette for en heltidskultur slik at alle som ønsker det, skal ha rett til heltidsarbeid
- det legges til rette for arbeidstidsreformer for kvinner og menn som gir plass til omsorgsarbeid
- regelverket blir endret slik at yrkesskadeerstatning blir tilpasset alle yrker, belastningsskader må regnes som yrkesskade
- kvinners erfaring og kompetanse i større grad må bli regnet inn i realkompetansen til utdanning og arbeidsliv
- styrke nettverket Kvinnovasjon som har gitt mange kvinnelige etablerere god starthjelp, og som har bidratt til at andelen bedrifter som er startet av kvinner har økt (undersøkes)
- egne kvinnerettede næringsfond skal gi tilbud om konkret rådgivning
- sikre økonomisk trygghet for alle gjennom allmenngjøring av tariffavtaler
- arbeide for at kvinner skal få en like selvølgelig plass i skogbruket og jordbruket som menn, og jobbe for økt rekruttering til skogbruket og jordbruket
- legge til rette for utdanningsopplegg for enslige forsørgere
- stimulere kvinner til forskning, bl.a. gjennom mentorordninger
- legge til rette for ettårig kurs i landbruksfag for de som skal overta gård i voksen alder, med mulighet for deltidsstudium
- iverksette et omfattende program for bygging av ikke-kommersielle utleieboliger og studentboliger
- øke stipendiene, studielån skal være rentefrie og indeksreguleres. Ingen skal betale mer enn de har lånt
- arbeide for etablering av flere desentraliserte utdanningsløp
- at de som vil skape sin egen arbeidsplass skal få råd og etablererveiledning og det skal være muligheter for etableringsstøtte
- satse på forskning og prosjekter som fokuserer på å bidra til likeverdighet og gir kunnskap om forskjeller på kjønn
- videreføre likestillingsombudet og arbeidet som utføres av Likestilling og Diskrimineringsombudet (LDO)
- kommunene kan innføre TISA-frie soner

7. NAV

Senterkvinnene er opptatt av hvordan det offentlige møter enkeltmennesket. Det å redusere unødig byråkrati, forenkle offentlig språkbruk og skjemaer og sørge for at enkeltpersoner blir sett og møtt på en god måte i kontakten med det offentlige er viktig.

Senterkvinnene vil:

- evaluere pensjonsordningene med hensyn til hvilken effekt den har for kvinner
- gå inn for en frivillig deling av pensjonsinntektene for ektefeller i felles virksomhet for perioden 1967 – 86, slik at også disse kvinnene kan sikre sin sosiale situasjon som individ og selvstendig næringsdrivende
- evaluere NAV-reformen med målsetting om å desentralisere kompetanse og tjenester, og finne en løsning for overgang til en arbeidsgiver
- forenkle skjemaer og regelverk både i form, språk og innhold
- øke kompetansen til NAV-ansatte for å hjelpe folk ut i arbeid
- jobbe for smidigere overganger mellom ordninger, der behovet for inntektssikring og det å motivere folk til å være i arbeid kombineres
- ha god og kvalifisert oppfølging av ungdommer som ikke har fullført videregående skole, og som ikke har arbeid

8. Bærekraftig framtid

Senterkvinnene vil at miljø og bærekraftig utvikling av naturressursene skal settes foran kortsiktige økonomiske hensyn.

Senterkvinnene erkjenner at globale miljøproblemer er en følge av menneskeskapt klimaendring. Det skal arbeides for å minske den totale fossile energibruken, og energikildene skal i størst mulig grad være fornybar energi. Vi må vise politisk vilje og bidra til en kursendring raskt.

Økt skogvolum øker karbonbindingen. Senterkvinnene mener derfor at aktivt skogbruk er et viktig klimatiltak.

Senterkvinnene vil ha en matpolitikk som sikrer matsuverenitet - også i Norge.

Frihandel og nedbygging av grensekontroll fører til økt risiko for import av sykdom og mer bruk av antibiotika og plantevernmiddel.

Senterkvinnene ønsker ikke industrialisert matproduksjon, som har som mål å produsere mest mulig mat til lavest pris. Industriproduksjon tar lite hensyn til dyrevelferd, stress og fysiske smerter for dyrene.

Senterkvinnene vil:

- vektlegge bevisstgjøring rundt miljømessig matproduksjon og satsing på kortreist mat
- sikre forbrukerne ren og trygg mat ved strenge regler for tilsetningsstoffer, rester av antibiotika og smittestoffer i maten
- fortsatt ha et frittstående og uavhengig mattilsyn som sikrer ren og trygg mat, med spesielt fokus på de langsiktige virkningene av tilsetningsstoffer i maten og i emballasje
- fortsette arbeidet med matmerking, både når det gjelder opprinnelse, innhold og miljø/klima. Dokumenterte positive egenskaper må kunne fremheves
- legge til rette for økt satsing på økologisk matproduksjon for å dekke etterspørselen etter norske økologiske matvarer
- styrke kostholdsundervisningen i skolen praktisk og teoretisk
- arbeide for å redusere forbruket av usunn fastfood og forbruk av sukker

- gå imot innføring av genmodifisert mat (GMO) og at genmodifisert mat ikke skal brukes ved produksjon av mat i Norge
- jordvern skal prioriteres og grunnlovsfestes
- at all matjord som bygges ned skal erstattes
- gå imot ytterligere innflytelse av EU/EØS-avtalen i norsk landbruk og mat
- gå inn for høy selvforsyning av trygg, lokalprodusert mat og trygge matsituasjonen i verden
- understreke at Norge har som nasjon plikt til å opprettholde matproduksjon på areal i eget land og bære de kostandene produksjon av mat fører med seg
- ta inn miljø og klimaperspektivet i all virksomhet, privat og offentlig og hver enkelt innbygger
- arbeide for redusert bruk av plast
- legge til rette for at folk kildesorterer riktig og se avfall som en ressurs
- arbeide for å redusere bruken av atomkraft i verden, og ha ei langsiktig målsetting om å forby all bruk av atomkraft
- kreve at Norge kan stå utenfor regelverket for TTIP-avtalen
- si nei til oljeboring i Lofoten/Vesterålen og Senja og Møre-blokkene og jobbe for varig vern
- vektlegge aktivt skogbruk med hogst, tett planting
- satse på forskning innenfor alternative energikilder som f.eks. solenergi, bølgekraft og vindkraft
- være restriktiv til scooterkjøring i utmark, men avgjøre lokalt tillatelse til nyttekjøring
- Norge skal være pådrivere for å lage internasjonale avtaler for hvordan man best hjelper kvinner og barn i etterkant av naturkatastrofer
- Foreta en gjennomgang av jordbruksavtalen med hensyn til fordelingen av midlene mellom kvinnelige og mannlige brukere

9. Like muligheter for alle mennesker i alle land

Senterkvinnene vil:

- at Norge skal føre en internasjonal politikk som prioriterer likestilling, utdanning, landbruk og helse
- jobbe for å få fram sammenhengen mellom bedre familieplanlegging, mer bærekraftig folketallsutvikling og stabil økonomisk vekst
- arbeide for at kvinner over hele verden får rett til å foreta egne valg og bestemme over sine egne liv.
- arbeide globalt for kvinners grunnleggende rett til mat, matproduksjon og jordeiendom
- støtte opp om ordningen med nettverkskreditt for kvinner både nasjonalt og internasjonalt
- fremme internasjonal lovgivning for allemannsrett til naturressurser
- arbeide for et regelverk som pålegger norske selskap å overholde norske arbeidsrettigheter også ved etablering i utlandet
- arbeide for at de etiske retningslinjene som styrer investeringene til Statens Pensjonsfond Utland tydeliggjøres, slik at man kan være trygg på at investeringene ikke påfører andre mennesker skade
- at bruk av det norske forsvaret i internasjonale oppdrag skal være begrunnet i FN-vedtak.
- arbeide for fred og kjempe mot at ødeleggelsesvåpen blir brukt mot sivile i krigskonflikter.
- at det skal legges til rette for at flere kvinner går inn i forsvaret

- gjennomføre forsøk med kjønnsnøytral samfunnstjeneste som et alternativ til militær førstegangstjeneste
- følge opp FNs resolusjon nr. 1325 fra 2000 (om kvinner, fred og sikkerhet) som stadfester kvinners viktige rolle i forebygging og løsning av konflikter
- følge opp resolusjon 1829 fra 2008 (om vold mot kvinner), som definerer vold og seksuelle overgrep mot kvinner i krigsområder som en krigsforbrytelse
- at Norge skal nedlegge veto mot til EU-direktiv når disse truer hensynet til folks trygghet for arbeid, helse, miljø og sikkerhet

Senterkvinnene er sterkt bekymret for situasjonen i det norske arbeidsmarkedet. Den ukontrollerte arbeidsinnvandringen, kombinert med det svarte arbeidsmarkedet, er i ferd med å skape en underklasse i Norge, og undergraver velferdsstaten. Vi ser at faglige rettigheter undergraves og muligheten for å sikre jevnbyrdige forhold mellom arbeidstakere i og mellom ulike yrkesgrupper i Norge svekkes. Det er også slik at norske ungdommer i mindre grad velger et framtidig håndverksyrke, da spesielt i de bransjer som er sterkest rammet av den høye EØS-innvandringa. Dette gjør det også vanskeligere å integrere flyktninger på arbeidsmarkedet.

Senterkvinnene vil:

- erstatte EØS-avtalen med handels- og samarbeidsavtaler med EU
- gå ut av Schengen-samarbeidet og gjeninnfører nasjonal grensekontroll
- styrke grensekontroll og tolletaten
- gjeninnføre overgangsordninger for arbeidskraft fra EU-land til nye løsninger er på plass
- styrke Politiets, Arbeidstilsynets, Skatteetatens og NAVs arbeid mot svart arbeid og annen arbeidslivskriminalitet
- gi amnesti til arbeidstakere som melder fra om bedrifter som bruker svart arbeidskraft, slik at de kan melde fra til myndighetene uten fare for straffeforfølgelse
- sørge for å gjøre informasjon om regelverket i norsk arbeidsliv, ansattes rettigheter og plikter enklere tilgjengelig
- innføre RUT- og ROT-fradrag som et virkemiddel mot svart arbeid
- gå imot forslag som svekker flyktningers lønns- og arbeidstakerrettigheter